

Макарець Максим Максимович

*студент 4 курсу, 1 групи слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Глібко Сергій Васильович

*директор НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України, доцент кафедри господарського права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ В АГРОСФЕРІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Дана робота присвячена проблематиці цифрового розвитку аграрної сфери.

Ключові слова: цифровізація, аграрна сфера.

Makarets Maksym

*Student of the Investigation and Criminalistics Institute
Yaroslav Mudryi National Law University*

Hlibko Serhii

*PhD, Associate Professor of Yaroslav Mudryi National Law University,
Head of the Scientific and Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine*

DIGITALIZATION IN THE AGROSPHERE: PROSPECTS OF DEVELOPMENT

This work is devoted to the issue of digital development of the agricultural sector.

Keywords: digitalization, agrarian sphere.

Тотальна відцифрованість сьогодні це не примха, а фактична необхідність. Комп'ютерні технології стали невід'ємною складовою будь-якої сфери суспільного життя, в тому числі і сфери державного управління. Сьогодні ми бачимо, що майже у кожного державного органу, служби чи агенції є власні сайти та бази даних.

Загалом впровадження концепції «держава в смартфоні» почалося у 2019 році і за рік активного використання показало свою ефективність. Власне у нашій країні було сформоване нове міністерство – Міністерство цифрової трансформації України. Згідно з Положенням про Міністерство цифрової трансформації України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856, цей орган відповідає за цифрову трансформацію усіх сфер суспільного життя та оптимізацію державного управління шляхом впровадження систем електронного документообігу та удосконалення засобів електронної ідентифікації [1].

Однак чи варто впроваджувати цифрові ідеї у сферу агропромисловості? Україна є аграрною державою – 65 відсотків території держави займають чорноземи, тому логічним є те, що саме зернове сільгоспвиробництво займає перше місце по прибутковості. З огляду на її специфіку треба сказати, що навіть визнаючи необхідність ді-

джиталізації варто розуміти, що така процедура в агропромисловості матиме свої особливості.

Цифрова трансформація агропромислового виробництва розглядається як один із основних шляхів диверсифікації національної економіки, її переорієнтації з сировинної моделі експорту на постачання продуктів із високою доданою вартістю. Зниження витрат на виробництво аграрної продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності на основі ефективного використання ресурсів і науковообґрунтованих підходів – це головне завдання цифровізації сільського господарства [2, с. 127].

Нині в Україні на агроринку популярні такі рішення, як: впровадження систем точного землеробства, аерозйомка з метою контролю якості посівів, ведення історії полів для вибору оптимальної культури, лабораторні дослідження ґрунту для отримання інформації про біохімічний склад. Ці технології дають можливість збільшити врожайність та знизити собівартість продукції завдяки скороченню витрат на паливо, насіння й добрива [3, с. 311].

Однак це є лише однією із складових комплексної цифровізації, окрім цього необхідно розглянути і юридичну її складову. Так на сьогодні в Україні діє Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства 2018-2020, вона, зокрема, передбачає розвиток, так званих, цифрових інфраструктур. Головна мета їх розвитку полягає в тому, щоб усі громадяни України без обмежень та труднощів технічного, організаційного та фінансового характеру (зокрема соціально незахищені верстви населення) могли скористатися цифровими можливостями незалежно від свого місцезнаходження чи проживання та не перебували в сегменті «цифрового розриву» [4].

Мета є дуже своєчасною та привабливою для населення, однак на практиці ми бачимо відсутність засобів її реалізації, так усі вищенаведені «посівні цифрові заходи» може здійснювати всього лише 12 відсотків від усіх сільськогосподарських підприємств в Україні. До того ж на рівні держави відсутні програми фінансової підтримки для агрокомпаній, що вирішили впроваджувати цифровізацію. Тому українському сільгоспвиробнику просто не вигідно впроваджувати цифрові технології у своє виробництво, оскільки техніка та її про-

грамне забезпечення для сільськогосподарських потреб в Україні фактично не виробляється, а за кордоном вона дуже дорога.

Прикладами цифровізації здійснення інфраструктурного обслуговування є започаткування електронного фермерського реєстру, пілотний проект якого створювався на підставі Указу Президента України № 837/2019 від 08.11.2019 [5] метою якого є запровадження державної підтримки щодо підвищення фінансової спроможності фермерів та сільськогосподарських виробників. В наступному розширено коло учасників такого реєстру до всіх виробників сільськогосподарської продукції [6].

В подальшому цей реєстр переформатовано в електронний фермерський реєстр «Державний аграрний реєстр», метою якого є ідентифікація суб'єктів ринку та налагодження підтримки [7].

Наступним кроком є законодавче врегулювання функціонування Державного аграрного реєстру, для чого розроблено та внесено на розгляд Верховної Ради України законопроект № 3295 [8]. Законопроект спрямований на обов'язкову взаємодію усіх електронних реєстрів. Також, законопроект передбачає відповідні зміни в Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» [9]. Хоча, на нашу думку, ведення такого реєстру не повно сприймається як будь-яка допомога сільськогосподарським виробникам. Такі дії повинні кваліфікуватися як звичайний засіб господарсько-правового регулювання певних відносин фермера з суб'єктами та учасниками аграрного ринку.

Наступним прикладом спеціальної цифровізації є ведення реєстру аграрних розписок. Порядок ведення якого визначено у ст. 10 Закону України «Про аграрні розписки» [10] та «Порядком ведення Реєстру аграрних розписок», затвердженим КМУ № 665 від 17.08.2013. Позитивним фактором започаювання такого реєстру необхідно вважати забезпечення відкритості та стабільності ринку сільськогосподарської продукції та забезпеченні прав учасників відповідних правовідносин. У правове забезпечення інтересів учасників правовідносин при використанні цих аграрних розписок додатково забезпечується шляхом внесення застави майбутнього врожаю в реєстр обтяжень рухомого майна відповідно до ст. 7 Закону України

«Про аграрні розписки» та до Закону України «Про забезпечення ви-мог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18.11.2003 № 1255-IV [11], як правильно на це зверталась увага в наукових джерелах [12, с. 232].

Окрім цифровізації в Україні проводиться також і політика де-централізації, яка передбачає деконцентрацію влади та ресурсів від центру до окремих регіонів. При цьому необхідно перерозподіляти та делегувати функції користувачів відповідних реєстрів до сільських об'єднаних територіальних громад, які зможуть більше забезпечувати господарську діяльність на своїй території на необхідність чого акцентується увага науковцями [13]. Можливо саме це стане ключем до вирішення проблем цифровізації агросектору, оскільки управлінню на місцях простіше буде проаналізувати специфіку виробництва у своєму регіоні і відповідно розподілити бюджетні кошти так, щоб певна їх частина йшла на модернізацію певної галузі сільського господарства, яка є найбільш розвиненою у регіоні.

Підсумовуючи все вищенаведене, можна сказати, що впровадження цифровізації в агропромисловість – є дуже прогресивною та позитивною тенденцією, однак у нашій державі є проблеми з її реалізацією: як правові, фінансові та технічні. Відсутність загальнодержавної програми підтримки робить цифровізацію не вигідною для користувачів-сільгоспвиробників. До того ж, не можна не зазначити відсутність підготовки до цифровізації у сільських місцевостях. На нашу думку, повноцінне впровадження децентралізації та прийняття відповідних цільових державних програм підтримки суттєво пришвидшить процес впровадження цифровізації в агросектор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Питання Міністерства цифрової трансформації. Постанова Кабінету Міністрів України. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>.
2. Руденко М. В. Вплив цифровізації на розвиток агросфери. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. 2019. С. 127–129.
3. Шерстюк Л. М. Цифрове сільське господарство: зарубіжний досвід та особливості впровадження й використання в Україні: колективна монографія. 2019. С. 310–318.

4. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 67-р. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.
5. Указ Президента України № 837/2019 від 08.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/837/2019#Text>.
6. Офіційних Веб-сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=ef25db5b-94f4-441d-a577-df83426ca104&title=InnaMtlvaProvelaOnlainnaraduSchodoStvorenniaElektronnogoFermerskogoRestruZPiIotnimiRegionami>.
7. Оскільська громада, Харківська область, Ізюмський район. URL: <https://oskilskasilrada.gov.ua/news/1599158922/>.
8. Нормативно-правове регулювання проведення пілотного проекту зі створення та функціонування державного аграрного реєстру. URL: <http://valky-rda.kh.gov.ua/news/208/78502>.
9. Законопроект № 3295 від 30.03.2019. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68504.
10. Закон України «Про аграрні розписки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17#Text>.
11. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18.11.2003 № 1255-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15#Text>.
12. Правове забезпечення адаптації інвестиційної моделі розвитку економіки України та ринків фінансових послуг до права Європейського Союзу : монографія / за ред. С. В. Глібка, Н. М. Внукової, О. О. Дмитрик. Харків: Право, 2017. 400 с.
13. Стан господарської діяльності окремих об'єднаних територіальних громад Харківської області : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвського, Н. М. Внукової. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 88 с.

REFERENCES

1. Pytannia Ministerstva tsyfrovoi transformatsii. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
2. Rudenko M. V. (2019). Vplyv tsyfrovizatsii na rozvytok ahrosfery. *Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Proceedings of the international scientific-practical conference, 127–129* [in Ukrainian].

3. Sherstiuk L. M. (2019). Tsyfrove silske hospodarstvo: zarubizhnyi dosvid ta osoblyvosti vprovadzhenia y vykorystannia v Ukraini, 310–318 [in Ukrainian].
4. Kontsepsiia rozvytku tsyfrovoi ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky zatverdzhena Rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy № 67-r. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
5. Ukaz Prezydenta Ukrainy № 837/2019 vid 08.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/837/2019#Text> [in Ukrainian].
6. Ofitsiinykh Veb-sait Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=ef25db5b-94f4-441d-a577-df83426ca104&title=InnaMtlvaProvelaOnlaInnaraduSchodoStvorenniaElektronnogoFermerskogoRestruZPilotnimiRegionami> [in Ukrainian].
7. Oskilska hromada, Kharkivska oblast, Iziumskyi raion. URL: <https://oskilskasirada.gov.ua/news/1599158922/> [in Ukrainian].
8. Normatyvno-pravove rehuliuвання provedennia pilotnoho proektu zi stvorennia ta funktsionuvannia derzhavnoho ahrarnoho reiestru. URL: <http://valky-rda.kh.gov.ua/news/208/78502> [in Ukrainian].
9. Zakonoproekt № 3295 vid 30.03.2019. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68504 [in Ukrainian].
10. Zakon Ukrainy «Pro ahrarni rozpysky». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17#Text> [in Ukrainian].
11. Pro zabezpechennia vymoh kredytoriv ta reiestratsiiu obtiazhen: Zakon Ukrainy vid 18.11.2003 № 1255-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1255-15#Text> [in Ukrainian].
12. Pravove zabezpechennia adaptatsii investytsiinoi modeli rozvytku ekonomiky Ukrainy ta rynkiv finansovykh posluh do prava Yevropeiskoho Soiuzu. (2017). S. V. Hlibko, N. M. Vnukova, O. O. Dmytryk (Eds.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
13. Stan hospodarskoi diialnosti okremykh obiednanykh terytorialnykh hromad Kharkivskoi oblasti. (2020). S. V. Hlibko, Yu. V. Heorhiiievskii, N. M. Vnukova (Eds.). Kharkiv: NDI PZIR NAPrN Ukrainy [in Ukrainian].